

TRAGEDIJOS

LUCIJUS ANĖJUS
SENEKA

Iš lotynų kalbos vertė
Dalia Dilytė

Sofoklis

VILNIUS, 2021

Lucijus Anėjus Seneka. Tragedijos „Foinikės“ ištrauka

Antigonė

Nedaug, o tėve didžiasieli, teprašau:
Ramiai žodžius dukters tu vargšės išklausk!
Nesiekiu sugražinti tavęs į buvusių
185 Namus ar sostan karalystės klestinčios,
Nenoriu ir kad pykčio, laiko bėgančio
Nesudaužyto, nebeliktų širdyje,
Nors vyrui priderėtų taip didžiai tvirtam
Nepasiduoti skausmui, įveiktam nebėgt
190 Nuo negandų. Narsa – tai juk ne baimė būt
Gyvam, kaip tu manai. Narsa – tai juk kova
Su neganda, nesitraukimas atgalios!
Tokiam, kuris Lemties galias jau sutrypė,
Gyvenimo gėrybes atmetė, kuris
195 Nelaimės tyčia pasisunkino, kuriam
Dievų nereikia, argi dera geist mirties?
Būdinga bailiui tai! Žmogus, trokštąs mirties,
Dar jos neniekina, o tas, kuris pakilt
Virš negandų įstengia, jau visai saugus.
200 Koks dievas gali, tarkim, net norėdamas
Ką nors prie tavo negandų pridėt? Nei pats
Gali, nebent tik mintimi, kad verta sau
Pasidaryti galą. Taip nėra, jokia
Kaltė netinka tau, todėl vadink geriau
205 Save tu nekaltu, nes juk nekaltas, net
Dievams nenorint, tu! Tai kas įaudrino
Tave ir kelia skausmą? Kas į požemius
Iš čia taip stumia? Kad netektumei šviesos?
Esi netekęs. Kad garsingus ir senus
210 Paliktum rūmus ir tėvynę? Praradai
Juos gyvas dar. Sūnų ir motinos vengi?
Likimas atėmė! Ir visa, ką kitiems
Mirtis išplėšia, išplėšė gyvenimas!
Minia prie sosto? Ji likimo įsaku
215 Anksčiau išėjo. Tėve, bėgi tu nuo ko?

Lucijus Anėjus Seneka. Tragedijos „Pamišęs Herkulis“ ištrauka

Choras

Smarkiai šalnų nubalintą žolę
140 Braukia piemuose, jis gena ganyklon
Bandą, šėlioja pievoj jautukas,
Aštrūs ragai jam dar neišdygę.
Tešmenys karvių talpūs pilnėja,
Dar nestipriu žingsniu klydinėja
145 Po kalveles ožiukas išdykęs.
Supasi ant ploniausios šakelės
Geidžianti plunksnas saulei ištiesti

- Prie neramiai vis cypsinčio lizdo
 Trakų lakštangė¹.
- 150 Skamba aplinkui giesmės įvairios,
 Visos sumišę sveikina dieną.
 Drobę išskleidžia vėjams jūreivis,
 Nors pavojinga,
 Plačiajai burei pučiantis smarkiai.
- 155 Šis, ant uolos šiurkščios įsitaisęs,
 Jauką kabina meškerei savo
 Ar įsitempęs spokso į plūdę,
 Atlygio laukia,
 Jausdamas valą tampančią žuvį.
- 160 Šitaip gyvena žmonės dorieji:
 160b Tvyro ramybė,
 Džiaugiasi tuo, kas sava ir maža.
 Viltys didžiulės
 Miestuose siaučia, virpanti baimė.
 Prie išdidžių žiauruolių karalių
- 165 Durų nemigęs tūno vis vienas.
 Kitas be galo kaupia ir kaupia
 Turtą ir, aukso krūvą sukrovęs,
 Jaučiasi vis labai neturtingas.
 Ši, nuo žmonių vylaus palankumo
- 170 Kvaištantį, kelia mirksniui vienam tik
 Nepastovi minia ir aikštinga.
 Teismo anas rėksmingo parduoda
 Ginčą ir vaidą,
 Pelnosi jis iš žodžių aštriųjų.
- 175 Sielos ramybė lydi nedaugį,
 Jie nepamiršta amžiaus bėgimo,
 Žino, kad laikas niekad negrįžta.
 Lemtys kol leidžia, linksmi gyvenkit!
 Pralekia greitai mūsų buvimo
- 197a Dienos sparnuotos,
 180 Strimgalviais metų sukasi ratas.

Lucijus Anėjus Seneka. Tragedijos „Faidra“ ištrauka

Hipolitas

- Nėra laisvesnės, ydų nepažįstančios
 Ir gerbiančios senovės papročius būties
- 485 Kaip ta, kuri paliko miestą dėl miškų.
 Kalnynams sielos atsidavusios, švarios
 Nedegina baisaus godumo dūkulys
 Nei palankumas netvarus tamsios minios,
 Nei neapykanta, nei žavulys trapus.
- 490 Karaliui nei tarnauja, nei yra grėslus
 Aukštų tarnybų siekais ar irios gausos.

¹ Lakštingala paversta Trakijos karalienė Proknė.

Jis laisvas nuo vilties ir baimės, dantimis
Išgedusiais pavydas juodas neįkas,
Piktų darbų nemoka, dygstančių mieste.
495 Nevirpa, kaip kalti, dėl krebždesių menkų,
Melų neskleidžia. Rūmų su šimtais stulpų
Netrokšta nei išpuikėlio sijų, dengtų
Vien auksu. Ant šventų nelieja aukurų
Jis kraujo upių ir šimtų aukosimų
500 Nebarsto mitais jaučių baltakailių, bet
Priklauso kaimo erdvės jam, nekenkdamas
Kitiems klajoja, moka spęsti tik žvėrimis
Žabangas sumaniai. Pavargusiam jėgas
Iisas atgaivina sniegine srove.
505 Tai skuba prie Alfėjo spėriojo krantų,
Tai braunasi per girių tankumas gūdžias,
Kur veržiasi ledinė ir skaidri Lerna,
Kur tyluma, girdėti paukščių vien giesmė
Bei šlama uosiai, vėjų gūsių skrodžiami,
510 Ir bukai senyvi. Smagu žingsniuot krantais
Klajūnės upės, ant plikos velėnos sau
Saldžiai miegoti, ar verdenei veržliai vis
Plačiai gurgenant, ar upeliui tarp žiedų
Dar besiskleidžiančių čiurlenant maloniai.
515 Išalkus – obuoliai, prisikrėsti miške,
Ar žemuogės, mažais krūmeliais želiančios,
Lengvai pasotina. Karalių prabangos
Jis pasiryžęs vengt. Išpuikėlių taurė
Auksinė – nerami. Užtat džiugu pasemt
520 Rieškučiomis versmės vandens! Netrikdomas
Kaip mat prispaudžia miegas guolyje kietam.
Neieško jis, kaip nedorieji, lovoje
Slaptojų ryšių neleistinių, nesislepia
Už šimto sienų, nori tik erdvės, šviesos.
525 Dangus gyvenimą jo liudija. Manau,
Kad taip gyveno žmonės, gimę iš dievų,
Pirmųjų šėniai. Nekamavo aukso troškulys
Nenuovokus ir aklas, ežių akmenys
Šventi nebuvo padaliję dar laukų,
530 Neraižė jūrų dar lengvatikiai laivai,
Užteko savo marių kiekvienam. Plačių
Nebuvo pylimų nei bokštų, supančių
Miestus, kariai prie ginklų nesipratino,
Nelaužė vartų uolomis akmensvaidžiai
535 Pabūklai. Šeimininko neturėdama,
Nebuvo žemė jaučių jungo vergė dar.
Maitino dirvos pačios to neprašančias
Gentis, gimties gėrybes davė joms giria,
Ūksmingos olos suteikė gimties namus.
540 Nutraukė prakeikta naudos aistra ryšius,
Staigus piktumas, geiduliai, geną protus

Įkaitusius. Iškilo kruvinas valdžios
Troškimas, stipresni pajungė silpnesnius,
Jėga pamainė teisę. Imta iš pradžių
545 Plikom kariauti rankomis, uolas, šakas
Pavertus ginklais. Ieties smaigalys tada
Nebuvo geležinis, kalavijas dar
Prie šono nekabojo, skiauterės šalmų
Dar nešvytavo. Darė nuoskauda ginklus.
550 Išrado Marsas karo priemonių naujų
Ir tūkstantį mirties pavidalų. Krauju
Ir žemės permirko, ir raudo vandenys.
Nebaudžiamos piktadarybės sklido po
Visus namus, kerojo visos nuodėmės,

Lucijus Anėjus Seneka. Tragedijos „Faidra“ ištrauka

Choras

Dievų didžiausioji mote, Gimtie!
960 Olimpo vade ugnianešio, tu
Eiklius žvaigždynus, pabertus danguj,
Tvarkai ir klaidžius kelius šviesulių,
Suki Visatą greita ašimi!
Kodėl tau rūpi aitero aukštų
965 Erdvių dėsninga, tvarkinga kaita?
Svarbu, kad šalčiai nurengtų miškus
Žiemą žilą,
Kad grįžtų vėl žaluma į girias,
Kad karščiai, vasaros atsinešti,
970 Javus prikaitintų vėl laukuose,
Ir metai eitų, paskirstę jėgas?
Tačiau kodėl taip didžius dalykus
Valdydamas ir pasaulio plataus
Dalių pusiausvyrą saugodamas
975 Žmonių dažniausiai reikmes palieki?
Tau nerūpi
Geriems padėti, nubausti blogus?
Likimas valdo, nepaiso tvarkos
Jokios, akiai jis blogiems dovanų
980 Pabarsto, jiems taip dažnai palankus.
Geismai galingi įveikia skaisčius,
Valdovų rūmuose veši klasta,
Tauta niekingiems įteikia fascius,
Ir myli juos, ir nekenčia kartu.
985 Sukta dorybė paveržia tiesos
Atlygį vis.
Skaisčiuosius lydi neturtas sunkus,
Dosni ištvirkėliui yda visad.
989 Drova – melagė, žava – apgauli.

Lucijus Anėjus Seneka. Tragedijos „Oitės Herkulis“ ištrauka

- 644 Velėnai purpuras lygus nebus:
645 Ant jos atgulus – bebaimiai sapnai,
Auksiniai rūmai pašokt iš miegų
Vis verčia, purpuras – būdrauti vis.
O kad pažvelgus turtuolio širdin!
Didžiulis siaubas aukštos padėties
650 Žmonių krūtinėse! Marių vanduo
Tykesnis, šiauriui vis daužant krantus.
Ramiai neturtėlio plaka širdis.
Jis laiko taurę medinę, tačiau
Ranka jo nedreba nuo baugesių.
655 Jo valgis paprastas, neįmantrus,
Bet kardo negresia smūgis užtat.
Aukštinės taurės – pripiltos kraujų.
Saikingo vyro žmona niekados
Nesigašuoja brangiais vėriniais –
660 Raudonų jūrų puikiom dovanom.
Žemyn netraukia jai perlai ausų,
Rasti Rytų tolimų bangose,
Drabužių vilna negėrė dažų
Rausvų Sidono plačiam katilė²,
665 Nereikia jai apdarų, nuaustų
Iš pluošto siūlų, kuriuos Rytuose
Nuo medžių serai surinkę yra³.
Dažyti jos audiniai žolėmis,
Išaudė juos nepatyrus ranka,
670 Bet saugo ištikimybę jinai.

Lucijus Anėjus Seneka. Tragedijos „Tijestas“ ištrauka

- 345 Ne lobiai – karalių esmė,
Ne purpuro apdaras, ne!
Ne kaktą vainikas juosias,
Ne spindintys auksu namai.
Žmogus, atsikratęs siaubų
Ir blogio, karalius yra.
350 Nemagina jo troškulys
Garbės, pagyrimai minios
Atmainūs ir staigiai kintą,
Nei iškasenos Vakarų,
Nei Tago auksingo vandens
355 Tyra, skaidriaveidė vaga,
Nei Libijos dirvų pjūtis,
Įkaitintų laitų kūlė⁴.

² Plačios spalvinės gamos (nuo skaisčiai raudono iki violetinio atspalvio) purpuru vadinami audiniai buvo gaminami Tire, Sidone ir kituose Mažosios Azijos pusiasalio miestuose.

³ Turimi galvoje iš šilkverpių gauti šilko siūlai.

⁴ Turimi galvoje romėnų dvarai Šiaurės Afrikoje.

360 Negąsdina žaibas raizgus,
Nukritęs ūmai iš dangaus,
Nei jaugiantis jūrą Rytys
Ar Adrijos vėjų audra,
Padūkusi, baisiai žiauri.
Jo ietis ilga nepalauš
365 Nei kardas plieninis žvilgąs.
Saugi jo buveinė visad,
Į visa jis žvelgia žemyn,
Sutikdamas Lemtį mielai.
[...]
388 Karalius yra nebijąs,
Karalius yra netrokštąs.
390 Kiekvienas tai duoda sau pats.
Kas nori, lai renkasi sau
Gausingas pavojų menes.
Užteks man saldžios ramumos,
Šešėly glūdėsiu tamsiam,
395 Nesieksiu veiklos neramios
Kviritams⁵ nežinomas aš.
Gyvenimas bėgs tyloje.
Kai dienos jau visos praeis
Be sambrūzdžio, pykčių, aistrų,
400 Numirsiu plebėjas karšus.
Mirtis bus sunki tam tiktai,
Kurį jau pažįsta visi,
O jis nepažįsta savęs.

⁵ Kviritai – romėnų bendruomenės narių, visateisių piliečių vardas.